

تعاون، سال بیستم، شماره ۲۰۴ و ۲۰۵، تیر و مرداد ۱۳۸۸

نقش شرکتهای تعاونی در توسعه پایدار شهرستان ممسنی

علی شمس الدینی^۱

چکیده

هدف تمامی کشورهای در حال توسعه دستیابی به اشتغال، رفاه اجتماعی و توسعه پایدار به منظور برطرف کردن فقر، بیکاری و سعادت انسانی آن جوامع است؛ از این رو دولتها با توجه به شرایط زمانی و مکانی موجود، نظریات و الگوهای مختلفی از رشد و توسعه را در دستور کار خود قرار می‌دهند. در این راستا الگوی کارایی و گسترش شرکتهای تعاونی (تولید و خدمات) از جمله الگوهای مورد استفاده این کشورها در زمینه‌سازی برای ایجاد اشتغال و جهتگیری در مسیر توسعه پایدار محسوب می‌شود.

این نوشتار ضمن بررسی مبانی نظری ارتباط شرکتهای تعاونی با اشتغال و توسعه پایدار از راه مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی، به نقش آفرینی اداره تعاون شهرستان ممسنی در راه‌اندازی شرکتهای تعاونی به منظور اشتغال‌زایی در مسیر توسعه پایدار طی سالهای ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۷ در منطقه می‌پردازد. نتایج نشان می‌دهد که اداره تعاون شهرستان ممسنی به عنوان متولی اصلی تأسیس شرکتهای تعاونی توانسته است ضمن جذب ۲۰ درصدی مشارکتهای مردمی در

۱. عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی مرودشت

e-mail: ali.shamsoddini88@gmail.com

سرمایه‌گذاری و راه‌اندازی ۱۲۱ شرکت تعاونی فعال تولیدی و خدماتی در بخشهای کشاورزی، صنعت و خدمات موجبات اشتغال‌زایی ۱۰۵۶ نفر را به طور مستقیم در ممسنی فراهم آورد که این امر به همراه دیگر عوامل اقتصادی و اجتماعی منطقه، زمینه‌های توسعه پایدار در ناحیه ممسنی را ایجاد کرده است.

کلیدواژه‌ها:

تعاون، اشتغال‌زایی، مشارکت، توسعه پایدار، ممسنی

مقدمه

توسعه اقتصادی-اجتماعی و به تبع آن توسعه پایدار برای بیشتر کشورهای در حال توسعه هدفی نهایی و ایده‌آل است. از این رو همه این کشورها تمایل دارند بر ظرفیت و توان مادی، معنوی و انسانی خود بیفزایند تا بدین وسیله موجبات رشد و توسعه ملی را فراهم آورند. برای تحقق این هدف نیز الگوهای گوناگونی از توسعه (پایدار) معرفی گردیده که هر یک از آنها در زمانه خود در همه سطوح و اجزای مختلف ناظر بر مدیریت رسوخ کرده و پیامدهای مکانی - فضایی خاصی را در عرصه‌های ملی و محلی در پی داشته است (علوی‌زاده، ۱۳۸۶، ۱۹۰). اصلی‌ترین وجه توسعه، تحول در کیفیتها و نشان دادن وضعیت پیشرفت در جامعه است (استیگلنیتز، ۱۳۸۲، ۱۰۶) و این زمانی تحقق می‌یابد که زیرساخت‌های محیطی و انسانی جهت تحقق اهداف توسط دولت‌ها و سازمانهای مردمی به طور هماهنگ و یکنواخت آماده باشد (سرور، ۱۳۸۴، ۲۶-۲۹).

توسعه به عنوان یک فرایند اقتصادی، اجتماعی و سیاسی که به رشد مضاعف استانداردهای همه‌جانبه زندگی برای بخش بیشتری از افراد جامعه می‌انديشد (هودر، ۱۳۸۵، ۵)، نیازمند بهره‌گیری از تمامی راهکارها و قابلیت‌های جوامع است تا ضمن کاهش بیکاری به مدد افزایش اشتغال‌زایی (مولد)، در تمامی زمینه‌ها موجبات رفع فقر، محرومیت و نابرابری‌ها را

فراهم بیاورد. بر این اساس، همگام با در نظر گرفتن نظریات بخش اقتصاد خصوصی و دولتی در اقتصاد ملی، از الگوی بخش سوم اقتصاد (بسط تعاونیها) در کنار دیگر نظریات توسعه به عنوان راهکاری جهت اشتغالزایی و دستیابی به توسعه پایدار در کشورهای در حال توسعه مدد گرفته شده است. این بخش با استفاده از تجمیع سرمایه‌های اندک و با حمایت تسهیلات دولتی توانسته است فرایند تولید و رشد اقتصادی - اجتماعی را شتاب دهد (پویش و همکاران، ۱۳۸۴، ۴۳) و ضمن بسط اشتغال مولد و کاهش بیکاری فزاینده ناشی از اقتصاد سرمایه‌داری و دولتی، زمینه‌های لازم جهت دستیابی به پیشرفت و توسعه پایدار ملی را فراهم نماید.

در ایران از سال ۱۳۳۰ که اولین مجموعه قانون تعاون تحت لایحه شرکتهای تعاونی به تصویب رسید، تا به امروز که طبق ماده ۶۵ قانون اقتصاد جمهوری اسلامی ایران وزارت تعاون متولی راه اندازی، نظارت و حمایت از شرکتهای تعاونی در کشور تعیین شده است، این نهاد تحول‌خواه توانسته به واسطه حمایتها و مشارکتهای مردمی، گامهای مثبت و ارزنده‌ای در راه توسعه و آبادانی کشور بردارد (انگورانی، ۱۳۷۶؛ شهریور، ۱۳۷۶؛ امینی و همکاران، ۱۳۸۵؛ صدیقی و همکاران، ۱۳۸۱؛ قلمزن، ۱۳۸۶) به طوری که طبق گزارشهای دفتر آمار و اطلاعات وزارت تعاون، تا نیمه مهرماه سال ۱۳۸۷ تعداد ۱۳۴۷۳۴ تعاونی در کشور تشکیل شده است که این تعداد تعاونی توانسته‌اند ۱۵۶۹۶۱۴ فرصت شغلی ایجاد کنند.

اگر توسعه را فرایندی یکپارچه به منظور تحقق عدالت اجتماعی و ایجاد رفاه نسبی در میان افراد یک جامعه بدانیم، گامهای اولیه در راستای دستیابی به این توسعه پایدار، کارکردهای مربوط به رشد اقتصادی است (ازکیا و غفاری، ۱۳۸۴، ۶۰-۶۱)؛ از این رو کاهش بیکاری و توسعه فعالیتهای شغلی، بنیادی‌ترین تلاشها برای رسیدن به عدالت اجتماعی است (عظیمی آرانی، ۱۳۸۴، ۶۸). این مهم نیز زمانی محقق می‌گردد که تمامی آحاد جامعه به طور آگاهانه در تلاشی مستمر و خودجوش به واسطه شکل دهی سازمانهای مردمی و تعاونیهای تولید و خدمات در کنار توجه مهم نهادها و سازمانهای دولتی در راستای دستیابی به توسعه پایدار برای رفع محرومیتها، نابرابری، بیکاری و عدالت اجتماعی گام بردارند.

با توجه به مطالب پیشگفته و به دنبال دستیابی به الگو و ارائه برنامه‌ای برای توسعه پایدار در شهرستان ممسنی، با توجه به داشتن قابلیت‌های بالای محیطی و انسانی در زمینه پیشرفت و توسعه و همچنین نظر به پایین بودن حجم سرمایه‌گذاری‌های خصوصی و دولتی در شهرستان فوق، ضرورت انجام تحقیق حاضر مشخص شد. لذا پژوهش حاضر با هدف بررسی وضعیت شرکتهای تعاونی فعال در ممسنی و ارزیابی قابلیت آنها در دستیابی به اشتغال‌زایی و زمینه‌سازی برای توسعه پایدار در این شهرستان انجام گرفت.

روش تحقیق

روش تحقیق در پژوهش حاضر از نوع تحلیلی - توصیفی بر پایه مطالعات موردی می‌باشد. در ابتدا با تکیه بر مطالعات کتابخانه‌ای و جستجو در بانکهای اطلاعاتی، به بررسی نظریه‌های علمی پیرامون مبحث توسعه (پایدار) و نقش آفرینی شرکتهای تعاونی در این باره اقدام شد. در قسمت میدانی پژوهش با معرفی و ارزیابی عملکرد اداره تعاون شهرستان ممسنی در شکل‌گیری تعاونیها با همکاری مشارکتهای مردمی از سال ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۷ (شامل ۱۲۱ تعاونی تولید و خدمات فعال)، به بررسی و تحلیل تأثیرات این گونه شرکتهای در اشتغال‌زایی و زمینه‌سازی برای توسعه پایدار در شهرستان پرداخته شد. در نهایت، ضمن نتیجه‌گیری از این مباحث، به ارائه پیشنهادها و راهکارهای لازم به منظور بهتر شدن عملکرد تعاونیها در زمینه توسعه پایدار در ممسنی اقدام گردید.

محدوده مورد مطالعه در این پژوهش شهرستان ممسنی یکی از نواحی ۲۴ گانه استان فارس است که شامل دو شهر نورآباد و مصیری، ۴ بخش، ۶۱۴ سکونتگاه روستایی و بیش از ۲۲۰ هزار جمعیت در سال ۱۳۸۵ می‌باشد.^۱

۱. سایت رسمی پایگاه داده‌های آماری مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵.

مبانی نظری

اگر «محیط» عرصه زندگی انسان تصور شود، «توسعه» متشکل از اعمالی خواهد بود که آن محیط را قابل قبول، معیندار و همراه با آسایش می‌سازد (سعیدی، ۱۳۷۷، ۱۷). با توجه به زمینه‌ها و قابلیت‌های هر مکان، در طی زمان؛ نیازمند مبارزه و تلاش جدی فرهنگی، اقتصادی و فراهم نمودن شرایط مناسب جهت مشارکت مداوم تمامی آحاد جامعه می‌باشد (زاکس، ۱۳۷۷، ۱۲۴) از این رو توسعه انسانی که در آن از فقر، بیکاری، نابرابری و عقب ماندگی خبری نباشد، وابسته به تلاش همه‌جانبه دولت، نهادها، سازمانهای غیردولتی و آحاد مردم است. بنابراین به منظور رسیدن به توسعه انسانی، توسعه اقتصادی باید با اهداف اجتماعی هر جامعه‌ای هماهنگ باشد، به طوری که محصول رشد اقتصادی بالا، درآمد بالا، مازاد بودجه افزون‌تر و صرف هزینه بیشتر جهت دستیابی به رفاه اجتماعی نسبی باشد (Eckersley, 2000,7). پس توسعه اجتماعی به شدت به رشد اقتصادی و به طبع تلاشهای مبتنی بر اشتغال‌زایی و مشارکت مردم و سازمانهای غیردولتی تحت حمایت دولتها وابسته است. از این رو توسعه باید برآورده‌کننده نیازها، درونزا، متکی به خود و به لحاظ بومشناختی زمینه‌مند و مبتنی بر ساختارهای اجتماعی - اقتصادی هر جامعه‌ای باشد (بانک توسعه جهانی، ۱۳۸۳، ۷۴).

یکی از راهبردهای مهمی که توانسته است در کشورهای پیشرفته موجبات رشد و توسعه را فراهم آورد، نقش آفرینی شرکتهای تعاونی می‌باشد، به طوری که مطالعات شبیه‌سازی نیز تأییدکننده این مطلب هستند. نتیجه جمعی سیاستهای تعاونی بر سیاستهای فردی برتری داشته و با فعالیت تعاونی است که ساختارهای درست عادلانه اقتصادی - اجتماعی و در نتیجه، رفاه و توسعه پایدار حاصل می‌شود (حیدر نقوی، ۱۳۷۸، ۱۵۰).

در این زمینه تحقیقات و گزارشهای سازمان بین‌المللی کار (ILO) حاکی از قابلیت بالای تعاونیها در اشتغال‌زایی و فقرزدایی در ابعاد تولید و اساساً خوداشتغالی و همچنین خدمات‌رسانی به اعضاست (قلمزن نیکو، ۱۳۸۶، ۱۳۴). برای مثال در آفریقا تعاونیها پس از

دولت، دومین محرکهای ایجاد اشتغال هستند. همچنین تعاونیهای مصرف در آمریکای لاتین ۲۵۰۰ شغل و در روسیه ۵۱۱۳۰۰۰ شغل ایجاد کرده‌اند. تعاونیهای کشاورزی در کره جنوبی ۱۴۱۱۴۶ شغل، در هند ۱۳/۸ میلیون شغل، در ژاپن ۵۸۲۸۱ شغل تمام وقت و ۹۵۳۷۴ شغل پاره‌وقت و در سریلانکا ۳۶۱۷ شغل ایجاد نموده‌اند (کریمی و همکاران، ۱۳۸۲، ۳). به عبارت دیگر وجود تشکیلات تعاونی و استفاده از روشها و شیوه‌های همکاریهای دسته‌جمعی می‌تواند رشد اقتصادی را تسریع بخشد و بستر ساز تمامی فعالیتهای تولیدی و خدماتی گردد (انگورانی، ۱۳۷۶، ۲۱).

به طور کلی می‌توان گفت که تعاونیها یکی از جلوه‌های بارز بخش سوم در اقتصاد به شمار می‌روند و منابع اقتصادی را میان بخشها و گروههای کمتر رشد کرده توزیع مجدد می‌کنند (فرجادی، ۱۳۷۱، ۱۱۶). از این رو تعاونیها عناصر تحمیلی به سیستم برای برآوردن جزئی نیازهای تهیدستان نیستند، بلکه ابزاری هستند که با برقراری عدالت می‌توانند در عرصه اقتصاد ملی و فرایند توسعه اقتصادی - اجتماعی به فعالیت و رقابت پردازند (محمودی و صمیمی فر، ۱۳۸۴، ۱۷۷).

پیرو مباحث بالا و به منظور دستیابی به توسعه همه‌جانبه در کشور، قانون بخش اقتصاد تعاون در سال ۱۳۷۰ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید که در ماده ۶۵ این قانون به منظور اعمال نظارت دولت در اجرای قوانین و مقررات بخش تعاون و حمایت و پشتیبانی از این بخش، وزارت تعاون تشکیل گردید (استاد رحیمی، ۱۳۸۳، ۳۶) که از آن تاریخ تا ۱۳۸۷ با ارائه تسهیلات نقش مهمی در شکل‌گیری تعاونیهای تولیدی و خدماتی در هرفضای جغرافیایی داشته‌است. از آنجا که کشور ما دچار بحران بیکاری به خصوص در زمینه نسل دانش‌آموختگان جوان است، تسهیلات مالی بهترین راهکار در راستای اشتغال‌آفرینی می‌باشد (کریمی، ۱۳۸۵، ۲۷۴). از این رو اداره‌های تعاون با اعطای اعتبارات مالی، مشوقی تأثیرگذار در شکل‌گیری تعاونیهای تولید و خدمات و در نتیجه، اشتغال‌زایی و کارآفرینی در هر ناحیه می‌باشند؛ پس گسترش بخش تعاون و تعاونیها در کشور افقی تازه به سوی آینده‌ای روشن است، زیرا فرهنگ

تعاون به واقع تجلی فرهنگ مقدسی است که با ترویج آن روحیه همیاری در بطن جامعه ریشه می‌دواند و زمینه توسعه هر چه بیشتر مرز و بوممان فراهم می‌شود (پناهی، ۱۳۸۲، ۲۰). بنابراین، برآیند توسعه زمانی مطلوب و مورد قبول خواهد بود که حرکت آن خودجوش و برخاسته از نیازهای واقعی تمامی آحاد جامعه باشد و در این راه شرکتهای تعاونی را می‌توان به واسطه دارابودن هسته مشارکت مردمی و خودجوش - که در جهت رفع نیازهای مشترک شکل یافته است - گامی مهم در نیل به توسعه پایدار در هر ناحیه قلمداد کرد.

نتایج و بحث

طبق نظرات اندیشمندان اقتصادی و اجتماعی، ایجاد رفاه نسبی زمینه ساز تحقق عدالت اجتماعی و به نوعی توسعه است و گامهای اولیه در راستای دستیابی به این مهم کارکردهای مربوط به رشد اقتصادی است. از این رو کاهش بیکاری و توسعه فعالیتهای شغلی، بنیادی ترین تلاشها برای رسیدن به عدالت اجتماعی اند. در این راستا عملکرد اداره تعاون ممسنی به منظور ارزیابی فعالیت شرکتهای تعاونی و نقش آنها در ایجاد اشتغال و تولید در این شهرستان مورد بررسی قرار می‌گیرد.

عملکرد اداره تعاون ممسنی

قبل از شکل‌گیری اداره تعاون و نظم‌دهی به فعالیتهای تعاونی در ممسنی یعنی تا پایان آذرماه ۱۳۷۶، ۵۳ شرکت تعاونی (عمدتاً در بخش کشاورزی و فعالیتهای دامداری) با ۹۷۸۶ نفر عضو و بیش از ۲۸۳۰ میلیون ریال سرمایه و ۱۹۱۲ نفر شاغل در این شهرستان فعال بوده‌اند (شهریور، ۱۳۷۶، ۶۵). بعد از سال ۷۶ و شکل‌گیری وزارت تعاون، طبق آمار اداره تعاون، ۷۰۰ شرکت تعاونی با حمایت و سرمایه‌گذاری اداره تعاون در ممسنی در بخشهای کشاورزی، خدمات و صنعت راه‌اندازی شده است که از این تعداد ۱۲۱ شرکت تعاونی فعال، مولد و کارآفرین بوده‌اند. همچنین ممسنی اولین شهرستان فارس می‌باشد که اداره تعاون آن اقدام به ساخت مسکن مهر با تشکیل ۵ شرکت تعاونی (تعاونی اقشار با ۹۶ واحد، تعاونی کارمندان با

۸۰ واحد، تعاونی کارگران با ۸۰ واحد، تعاونی فرهنگیان با ۳۲ واحد، تعاونی ایثارگران با ۲۲۰ واحد مسکن) برای ساکنان شهرستان نموده است (حسینی، ۱۳۸۷، ۷). در ادامه به منظور تشریح بهتر عملکرد اداره تعاون و نقش آفرینی شرکتهای تعاونی بخشهای مختلف، هر کدام از بخشها به تفکیک بررسی می شود.

کشاورزی

سازماندهی در این بخش با تأسیس و سرمایه گذاری در شرکتهای تعاونی تولیدی مربوط به فعالیتهای دامداری، مرتعداری، باغداری، مرغداری، پرورش ماهی، زنبورداری و دیگر امور مرتبط با کشاورزی همچون مکانیزاسیون زراعی صورت گرفته است. از این رو اداره تعاون با جلب ۲۰ درصد مشارکت و سرمایه گذاری مردمی به مبلغ ۸۰/۱ میلیارد ریال در بخش کشاورزی توانسته است ضمن فعالسازی ۴۸ شرکت تعاونی تولیدی، زمینه اشتغال ۲۲۲ نفر را به طور مستقیم در این بخش فراهم آورد (جدول ۱). البته تعدادی از این تعاونیها که قبل از سال ۷۶ تشکیل شده بودند، بعد از این سال به منظور فعالتر شدن، به طور جدی مورد حمایت و کمکهای تسهیلاتی اداره تعاون قرار گرفتند.

جدول ۱. تعداد شرکتهای، شاغلان و میزان سرمایه گذاری در شرکتهای تعاونی کشاورزی

شهرستان ممسنی

شرکت تعاونی	تعداد شرکت	میزان سرمایه گذاری (میلیارد ریال)	تعداد شاغلان	میزان تولید واقعی
مرغ گوشتی	۱۱	۳۱/۲	۷۵	۲۹۵۰۰۰ قطعه
پروراندی گوساله	۱۳	۲۰/۹	۵۸	۱۹۰۰ رأس
پروراندی بره گوشتی	۳	۵/۵	۱۳	۱۷۰۰ رأس
گاو شیری	۳	۸	۱۴	۱۳۰ رأس
زنبورداری	۱	۱	۴	۵۰۰ کندو
پرورش ماهی قزل آلا	۲	۴	۱۲	۶۰ تن
باغداری	۷	۴/۴	۲۱	۸۲ هکتار
کشت گلخانه	۱	۱	۴	-
مکانیزاسیون زراعی	۷	۴/۱	۲۱	۹ دستگاه

مأخذ: گزارش عملکرد اداره تعاون ممسنی، ۱۳۸۷

صنعت

این بخش به عنوان عامل تأثیرگذار در اشتغالزایی و توسعه، یکی از مهمترین ارکانی است که سرمایه‌گذاری در آن با رشد و توسعه هر جامعه‌ای ارتباط تنگاتنگ و کامل دارد (مطیعی‌لنگرودی، ۱۳۷۶، ۲۴). از این رو اداره تعاون ممسنی با تلاش و همکاری مردم اقدام به سرمایه‌گذاری ۷۰/۷ میلیارد ریالی به منظور تأسیس ۲۳ شرکت تعاونی صنعتی و در نتیجه، ایجاد اشتغال ۴۹۳ نفر کرده است. (جدول ۲).

جدول ۲. تعداد شرکتهای، شاغلان و میزان سرمایه‌گذاری در شرکتهای تعاونی صنعتی در

ممسنی

شرکت تعاونی	تعداد شرکت	میزان سرمایه‌گذاری (میلیارد ریال)	تعداد شاغلان	میزان تولید
تولیدی قطعات بتنی	۴	۲۴/۵	۱۱۵	-
تولید مواد شوینده	۱	۴	۸	۲۰۰۰۰۰۰ لیتر
تولید فرش ماشینی	۲	۱/۲	۱۰۵	۷۰۰ متر مربع
تولید فرش دستباف	۵	۶/۴	۱۵۰	۲۰۴۲ متر مربع
تولید پوشاک	۴	۱/۴	۱۷	۳۶۰۰۰ متر مربع
تولید صنایع چوبی	۱	۰/۷	۵	۳۲ تن
تولید ادوات کشاورزی	۱	۶	۱۰	-
ذرت خشک کنی	۱	۵	۸	۵۰۰۰ تن
کارخانه لبنیاتی	۱	۸	۲۰	-
تولیدی ماکارونی	۱	۵	۱۵	-
کارخانه آب معدنی	۱	۱/۵	۲۰	-
کشتارگاه صنعتی	۱	۷	۲۰	-

مأخذ: گزارش عملکرد اداره تعاون ممسنی، ۱۳۸۷

جدول ۲ نشان می‌دهد که بخش صنعت علی‌رغم دارا بودن ۲۳ شرکت تعاونی فعال در شهرستان، از دیگر بخشهای اقتصاد اشتغال بیشتری ایجاد کرده است که این مسئله از طرفی کارایی و از طرف دیگر لزوم توجه جدی به این بخش را در رشد و توسعه آفرینی ملی می‌نماید.

خدمات

این بخش از اقتصاد در نظامهای توسعه یافته نقش مهمی در اشتغال‌زایی و پایداری توسعه داشته است. همچنین به دلیل نیازمندی به سرمایه کمتر و تا حدودی راحت‌تر بودن، مورد استقبال افراد بسیاری واقع شده به طوری که اداره تعاون شهرستان ممسنی با جذب ۲۰ درصد سرمایه اولیه از مردم توانسته است سرمایه‌گذاری ۳۵/۴۲ میلیارد ریالی در این بخش کند و از این راه مقدمات احداث ۵۰ شرکت تعاونی فعال و موجبات اشتغال ۳۴۱ نفر را به طور مستقیم فراهم آورد که این امر می‌تواند در توسعه پایدار شهرستان نقش مهمی داشته باشد (جدول ۳).

جدول ۳. تعداد شرکتها، شاغلان و میزان سرمایه‌گذاری در شرکتهای تعاونی خدماتی

در ممسنی

تعداد شرکت تعاونی	تعداد شرکت	میزان سرمایه‌گذاری (میلیارد ریال)	تعداد شاغلان
مهد کودک	۵	۴/۱	۴۴
خدمات اینترنتی	۳	۷/۵	۲۵
خدمات کامپیوتری	۴	۲/۵	۲۳
خدمات عمرانی	۴	۲/۳	۲۶
خدمات برق رسانی	۵	۳/۱	۳۵
خدمات مخابراتی	۳	۱/۶۵	۲۱
خدمات چاپ و تکثیر	۳	۱/۵۵	۱۴
خدمات کشاورزی	۹	۴/۴	۴۰
خدمات فنی اتومبیل	۲	۱/۴	۱۷
تأمین نهاده‌های زراعی	۱	۰/۴	۷
تأمین خوراک دام	۱	۰/۲	۴
خدمات پزشکی	۱	۰/۵	۲۵
خدمات عکاسی	۱	۱/۵	۷

ادامه جدول ۳

۷	۰/۵	۱	خدمات کارواش
۴	۰/۷	۱	خدمات تاکسیرانی
۱۰	۱/۵	۱	پمپ بنزین
۷	۰/۱۴	۱	جمع آوری روغن سوخته
۴	۰/۴	۱	سهام عدالت
۷	۰/۴۸	۱	خدمات مشاوره‌ای
۱۰	۰/۵	۱	خدمات اقامتگاهی
۴	۰/۱	۱	خدمات حسابرسی

مأخذ: گزارش عملکرد اداره تعاون ممسنی، ۱۳۸۷.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

اداره تعاون شهرستان ممسنی به عنوان متولی اصلی تأسیس شرکتهای تعاونی توانسته است ضمن جذب ۲۰ درصدی سرمایه مردمی به مبلغ ۱۸۶/۲۲ میلیارد ریال و راه‌اندازی ۱۲۱ شرکت تعاونی فعال تولیدی و خدماتی در بخشهای کشاورزی، صنعت و خدمات موجبات اشتغال‌زایی ۱۰۵۶ نفر را به طور مستقیم در ممسنی فراهم آورد که این امر توانسته است به همراه دیگر عوامل اقتصادی و اجتماعی منطقه، زمینه‌های توسعه پایدار در ناحیه ممسنی را ایجاد نماید.

بنابراین یکی از چندین راه غلبه بر مشکلات ناشی از بیکاری و کم‌درآمدی فعلی مردم شهرستان و دستیابی آنان به رفاه اقتصادی و اجتماعی، ارتقای فرهنگ و کار دسته‌جمعی و تعاونی در قالب شرکتهای تعاونی است. از این رهگذر همچنین میزان تولید در بخشهای متنوع اقتصادی را می‌توان در شهرستان بالا برد، به گونه‌ای که افزایش درآمد منجر به سرمایه‌گذاری بیشتر و در نتیجه رفاه اجتماعی نسبی شده است. این رفاه نسبی نیز در گذر زمان و با افزایش درآمد و رفع فقر و بیکاری می‌تواند موجبات توسعه شهرستان را فراهم آورد. اداره تعاون شهرستان ممسنی همچنین توانسته است به کمک جلب مشارکت و حمایت‌های مردمی با

راه‌اندازی و تأسیس شرکتهای تعاونی (در بخشهای کشاورزی، صنعت و خدمات) و فعال نمودن تولید و خدمات‌رسانی اجتماعی قدمی هر چند کوچک اما مهم در جهت رفع محرومیتها به واسطه اشتغال‌زایی، تولید و افزایش درآمد ساکنان این شهرستان بردارد. پس با افزایش تولید و درآمد و در نتیجه، دستیابی افراد به رفاه نسبی اجتماعی، شرکتهای تعاونی به نوبه خود در کنار دیگر بخشهای خصوصی و دولتی نقشی مهم در رسیدن به توسعه پایدار در این شهرستان ایفا کرده‌اند (شمس‌الدینی، ۱۳۷۸، ۱۲۴).

با توجه به مطالب پیشگفته، پیشنهادهای لازم در این زمینه برای هرچه پویاتر شدن تعاونیها و در نتیجه، توسعه پایدار ممسنى مطرح می‌شود.

۱. توجه به سند توسعه اقتصادی - اجتماعی شهرستان و لزوم ایجاد و راه‌اندازی

تعاونیهای مرتبط با سند توسعه ناحیه

۲. توسعه تعاونیهای پرورش مرغ و طیور به همراه توسعه دامپروریهای شیری و گوشتی

با توجه به ظرفیتهای موجود

۳. ایجاد تعاونی مربوط به کشت گلخانه‌ای، پرورش زنبور عسل و پرورش آبزیان

۴. ایجاد صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی (باغداری، دامداری، مرغداری) توسط

صنایع کوچک و متوسط با توجه به استعداد مردم خصوصاً نیروی جوان تحصیلکرده از یک

سو و از سوی دیگر وجود اراضی مستعد زراعی و مرتعی

۵. توسعه تعاونی خدماتی در راستای فعالیتهای گردشگری و جذب گردشگر

۶. احیا و راه‌اندازی تعاونیهای وابسته به صنایع دستی و هنری با تکیه بر پیشینه صنعت

دستی در این ناحیه

۷. تشکیل تعاونیهای خدمات بهداشتی، درمانی، فرهنگی و آموزشی با توجه به حجم

بالای دانش‌آموختگان رشته‌های مرتبط

۸. تشکیل تعاونیهای تولیدی و توزیعی (تولیدی و خدماتی) در سطح شهرستان با

کارکرد برون‌ناحیه‌ای

سپاسگزاری

این پژوهش با مساعدتهای آقای سیدناصر حسینی ریاست وقت اداره تعاون شهرستان ممسنی انجام گرفته است که بدین وسیله از تلاشهای بی وقفه و مدبرانه ایشان تقدیر و تشکر می گردد.

منابع

۱. ازکیا، مصطفی و غلامرضا غفاری (۱۳۸۴)، جامعه‌شناسی توسعه، چاپ پنجم، انتشارات کیهان، تهران.
۲. اداره تعاون شهرستان ممسنی (۱۳۸۷)، گزارش عملکرد سالیانه، شهر نورآباد.
۳. استیگلitz، جوزف (۱۳۸۲)، به سوی پارادایم جدید توسعه، ترجمه اسماعیل مرادانی گیوی، ماهنامه اطلاعات سیاسی-اقتصادی، شماره ۱۹۵-۱۹۶، صص ۱۰۴-۱۱۵.
۴. استاد رحیمی، گل محمد (۱۳۸۳)، پیشینه قانونی نهادها و سازمانهای متولی تعاون در ایران، ماهنامه تعاون، آرشو نمایه، شماره ۲۲۱، صص ۳۲-۳۶.
۵. امینی، مظفر و مسعود رضایی (۱۳۸۵)، ارزیابی عوامل مؤثر در موفقیت شرکتهای تعاونی مرغداران گوشتی استان تهران، فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، شماره ۵۵، صص ۶۸-۸۹.
۶. انگورانی، احمد (۱۳۷۶)، تعاون و توسعه، نشریه فرهنگ و تعاون، شماره هشتم، صص ۲۰-۲۵.
۷. بانک توسعه جهانی (۱۳۸۳)، توسعه پایدار در جهان در حال تحول؛ نهادهای انتقالی، رشد و کیفیت، ترجمه علی حبیبی و غلامرضا گرائی نژاد، چاپ اول، انتشارات سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، تهران.
۸. پناهی، ابوالفضل (۱۳۸۲)، آیا تعاون بهترین راه توسعه است؟، ماهنامه تعاون، شماره ۱۴۲، صص ۲۰-۲۴.

۹. پویش، احمد و حسین جمشیدی (۱۳۸۴)، تعاونها محور توسعه کشورهای جهان سوم، قسمت دوم، ماهنامه تعاون، شماره ۲۵۶، صص ۴۱-۴۷.
۱۰. حسینی، سید ناصر (۱۳۸۷)، عملکرد اداره تعاون، مصاحبه و گزارش خبری در ماهنامه دلگشا، سال سوم، ویژه ممسنی، نورآباد.
۱۱. حیدر نقوی، سید نواب (۱۳۷۸)، اقتصاد توسعه یک الگوی جدید، ترجمه حسن توانایان فرد، چاپ اول، نشر پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، تهران.
۱۲. زاکس، ولفگانگ (۱۳۷۷)، نگاهی نو به مفاهیم توسعه، ترجمه فریده فرهی و وحید بزرگی، چاپ اول، نشر مرکز، تهران.
۱۳. سرور، رحیم (۱۳۸۴)، جغرافیای کاربردی و آمایش سرزمین، چاپ اول، انتشارات سمت، تهران.
۱۴. سعیدی، عباس (۱۳۷۷)، توسعه پایدار و ناپایداری توسعه روستایی، فصلنامه مسکن و انقلاب، تهران، صص ۱۷-۲۲.
۱۵. شمس‌الدینی، علی (۱۳۸۷)، نقش شهر نورآباد در توسعه روستاهای پیرامون، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران.
۱۶. شهرپور، حسین (۱۳۷۶)، سیمای تعاون در ممسنی فارس، ماهنامه تعاون، شماره ۷۸، اسفند، صص ۶۳-۶۷.
۱۷. صدیقی، حسن و علی اصغر درویشی نیا (۱۳۸۱)، بررسی موفقیت شرکتهای تعاونی تولید روستایی استان مازندران، مجله علوم کشاورزی ایران، جلد ۳۳، شماره ۲، صص ۳۱۳-۳۲۳.
۱۸. علوی زاده، امیر (۱۳۸۶)، الگوهای توسعه اقتصادی - اجتماعی، دو ماهنامه اطلاعات سیاسی - اقتصادی، شماره ۲۴۶-۲۴۵، تهران، صص ۱۹۰-۲۰۱.
۱۹. عظیمی آرانی، حسین (۱۳۸۴)، مدارهای توسعه نیافتگی در اقتصاد ایران، چاپ ششم، نشر نی، تهران.
۲۰. فرجادی، غلامعلی (۱۳۷۱)، درآمدی بر نظریه‌های رشد و توسعه اقتصادی، چاپ اول، نشر البرز، تهران.

۲۱. قلمزن نیکو، کاملیا (۱۳۸۶)، امکان‌سنجی ایجاد شرکتهای تعاونی کوچک و زودبازده کشاورزی در استان گیلان، *ماهنامه تعاون*، شماره ۱۸۹-۱۹۰، خرداد و تیر، صص ۱۳۳-۱۴۲.
۲۲. کریمی، زهرا (۱۳۸۵)، موانع اجرای موفقیت‌آمیز سیاستهای اشتغال در ایران، *دوماهنامه اطلاعات سیاسی-اقتصادی*، شماره ۲۳۱-۲۳۲، تهران، صص ۲۷۰-۲۸۱.
۲۳. کریمی، رؤیا، محمد بادیسار و هادی ویسی (۱۳۸۲)، بررسی نقش شرکتهای تعاونی در ساماندهی فعالیتهای درآمدزا و اشتغال زنان روستایی، *فصلنامه روستا و توسعه*، سال ششم، شماره ۳ پاییز، صص ۲-۲۱.
۲۴. ماهنامه تعاون (۱۳۸۴)، تجربه توسعه تعاونیها در کشور مالزی، معاونت تحقیقات، آموزش و ترویج وزارت تعاون، قسمت اول، در آرشیو نمایه تعاون، شماره ۲۵۲.
۲۵. محمودی، وحید و قاسم صمیمی فر (۱۳۸۴)، تعاون و توسعه، *دوماهنامه اطلاعات سیاسی-اقتصادی*، شماره ۲۱۷-۲۱۸، تهران، صص ۱۷۰-۱۸۴.
۲۶. مرکز آمار ایران (۱۳۸۵)، سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهرستان ممسنی، تهران.
۲۷. مطیعی لنگرودی، سید حسن (۱۳۷۶)، جغرافیای اقتصادی ایران صنایع، چاپ اول، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد.
۲۸. هودر، رابرت (۱۳۸۵)، جغرافیای توسعه در جهان و ایران، ترجمه فضیله خانی و ناصر جوادی، چاپ اول، نشر قومس، تهران.
29. Eckersley, Richard (2000), Economic progress, social disquiet: the modern paradox, National Conference 2000, Perth, November 30, The Australian National University, Canberra.